

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยเป็นปัญหาสังคม ที่มีแนวโน้มของความรุนแรงและการขยายตัวของปัญหาเพิ่มมากขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ลักษณะของปัญหายาเสพติดที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ สามารถพิจารณาได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ประการแรกการเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดภายในประเทศ ดังจะเห็นได้จากพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนที่เรียกว่า "สามเหลี่ยมทองคำ" อันเป็นแหล่งเพาะปลูกฝิ่นที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก นอกจากนี้มีการลักลอบเพาะปลูกกัญชาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศและได้มีการกระจายการเพาะปลูกกัญชาไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งยังมีการลักลอบแปรรูปยาเสพติดโดยกระบวนการทางเคมีในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศอีกด้วย ประการที่สองการเป็นแหล่งการค้าและเส้นทางลำเลียงยาเสพติด เนื่องจากการลักลอบค้ายาเสพติดมีลักษณะการค้าเนืองงานในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) มีการจัดแบ่งหน้าที่กันทำ ซึ่งมีความสลับซับซ้อน มีการประสานงานกันทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยมีบุคคลหลายระดับเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ ผู้ผลิต นายทุน นักค้ารายใหญ่ นักค้ารายย่อย นักค้าระหว่างประเทศ ผู้ล่าเลี้ยง รวมทั้งผู้มีอิทธิพลที่ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง¹ ซึ่งในปัจจุบันการลักลอบค้าและการล่าเลี้ยงยาเสพติดได้มีการพัฒนา

¹ลิขิต เทอดสิทธิ์ศักดิ์, "การพัฒนามาตรการและองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด," (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคมศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2527), หน้า 72.

รูปแบบและวิธีการ ควบคู่ไปกับความเจริญทางเทคโนโลยีและระบบการสื่อสาร โทรคมนาคมของประเทศ ทำให้องค์กรอาชญากรรมสามารถขยายเครือข่ายได้อย่างกว้างขวาง อนึ่งจากการที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐ สหภาพเมียนมาร์ (พม่า) และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็น แนวยาว ประกอบกับการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและทันสมัย ทำให้มีการลักลอบ ล่าเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านผ่านประเทศไทยไปสู่ตลาดต่างประเทศอัน ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตาประชาคมโลก ประการที่สาม การเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ามีปัญหายาเสพติดเกิด ขึ้นในทุกพื้นที่ของประเทศไทย เนื่องจากมีคดียาเสพติดและผู้เสพยาเสพติดในทุก จังหวัด นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการ พัฒนาประเทศชาติ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535- 2539) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ 3 ประการ คือ²

1. ขจัดการผลิตยาเสพติด โดยใช้มาตรการควบคุมและปราบปราม อย่างจริงจังต่อเนื่อง
2. ขจัดการค้าและการล่าเลียงยาเสพติด โดยเพิ่มมาตรการสกัดกั้น และทำลายขบวนการค้าและการล่าเลียงยาเสพติดผ่านเข้า-ออกประเทศไทย
3. ลดปัญหาการใช้ยาเสพติดและสารเสพติดทุกชนิด โดยการประสาน มาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกด้านกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ เอกชน และองค์กรประชาชนในทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มประชากรเป้าหมาย

²สำนักงาน ป.ป.ส., สำนักงานกฤษฎมนตรี, แผนป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539, หน้า 33.

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายในการปราบปรามยาเสพติดดังนี้³

1. เร่งรัดการปราบปรามกระบวนการค้ายาเสพติดให้ครบถ้วนทุกสภาพปัญหา ทั้งปัญหาการผลิต การค้า การล่าเหยี่ยง และปัญหาการแพร่ระบาด โดยมุ่งเน้นการสืบสวนจับกุม และขยายผลการจับกุมให้สามารถครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวการสำคัญต่อระบบการผลิตและการค้า เช่น กลุ่มนายทุนผู้สนับสนุนการผลิต กลุ่มนายทุนผู้บงการการค้า ตลอดจนขจัดเครือข่ายที่เป็นกลไกสำคัญของการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเน้นการสืบสวนจับกุมผู้จำหน่ายยาเสพติดทั้งในระดับย่อยและในระดับกลางที่ขาย-ส่งให้แก่ผู้จำหน่ายปลีกตามแหล่งต่าง ๆ

2. พัฒนามาตรการทางกฎหมาย ให้สามารถสนับสนุนการปราบปรามยาเสพติด โดยเร่งรัดปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะมารองรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำลายกลุ่มการค้ายาเสพติดในระดับต่าง ๆ

3. เน้นความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดควบคู่ไปกับการใช้มาตรการปราบปรามยาเสพติด โดยดำเนินการทุกวิถีทางในอันที่จะลดทอนเงื่อนไขทั้งปวงซึ่งเป็นปัจจัยก่อให้เกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

4. พัฒนารูปแบบการปราบปรามยาเสพติดให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่พิเศษซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวเนื่องกับปัญหายาเสพติด ที่อาจก่อให้เกิดเงื่อนไขและผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปราบปรามเฮโรอีนบนพื้นที่สูงและการปราบปรามยาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5. พัฒนาระบบการดำเนินงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ตลอดจนคณะกรรมการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการควบคุม เร่งรัด และประสานงาน การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด

³สำนักงาน ป.ป.ส., สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539, หน้า 12-13.

ผู้รับผลกระทามีความสมัครใจที่จะร่วมกันประกอบอาชญากรรมขึ้น กล่าวคือ ผู้เสพมีความพึงพอใจที่จะซื้อยาเสพติดจากผู้จำหน่ายมาเสพ เพื่อสนองความต้องการของร่างกาย ดังนั้นจึงไม่มีผู้เสียหายนำเรื่องไปแจ้งความหรือร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน เป็นเหตุให้การสืบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดประสบความสำเร็จความยากลำบาก นอกจากนี้อาชญากรรมยาเสพติด เป็นอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำ ความผิด จึงเป็นแรงจูงใจให้มีผู้เข้าร่วมในองค์การอาชญากรรมยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักค้ายาเสพติดจะนำเงินหรือรายได้ออกจากการกระทำความผิดไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชญากรรมอีก และใช้ในการขยายเครือข่ายขององค์การอาชญากรรมต่อไป ดังนั้นในการปราบปรามยาเสพติดจึงต้องมุ่งทำลายผลประโยชน์ขององค์การอาชญากรรมยาเสพติด โดยการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม นักค้ายาเสพติดพยายามแสวงหาวิธีการเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน โดยการเปลี่ยนสภาพเงินหรือรายได้ออกจากการค้ายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นำไปซื้อทรัพย์สิน ฝากธนาคารในชื่อบัญชีต่าง ๆ หรือนำไปลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ ทั้งที่ถูกต้องกฎหมายและผิดกฎหมาย เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงินหรือรายได้อีกต่างว่ และเพื่อปกปิดร่องรอยการกระทำความผิดของตน เป็นเหตุให้การติดตามทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดประสบความสำเร็จความยากลำบาก ในการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้กันมากวิธีหนึ่งคือ การโยกย้ายเงินผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงิน เนื่องจากสามารถกระทำได้ง่าย ต่อเนื่องเป็นระบบและตรวจสอบได้ยาก^๕ การสืบสวนปราบปรามจึงมุ่งเน้นที่ "เงิน" โดยการสืบหาเส้นทาง การโยกย้ายเงินไปจนถึงแหล่งที่มาของเงินนั้น ซึ่งจะช่วยให้พบทรัพย์สินของผู้กระทำ ความผิดและพบส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงสร้างองค์การอาชญากรรมยาเสพติด^๖

^๕ จิรนิติ หะวานนท์, "มาตรการป้องกันการฟอกเงิน," คูลพาท 41 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 51-57.

^๖ เรื่องเดียวกัน.

ดังนั้น ในการตรวจสอบและติดตามร่องรอยทางการเงินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากธนาคารหรือสถาบันการเงินในการให้ข้อมูลทางการเงินแก่หน่วยงานด้านปราบปรามยาเสพติด

จะเห็นได้ว่าธนาคารหรือสถาบันการเงินมีบทบาทสำคัญต่อการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ซบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ธนาคารหรือสถาบันการเงินเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญต่อการตรวจสอบและติดตามการโยกย้ายเงินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากต่อการสืบสวนเพื่อให้ทราบถึงแหล่งที่มาของยาเสพติด และการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนข้อมูลบางอย่างที่ธนาคารหรือสถาบันการเงินได้รับจากลูกค้า สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานสำคัญในคดียาเสพติดได้อีกด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการติดตามการโยกย้ายเงินผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายอิทธิพลทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรมและเพื่อหยุดยั้งการเติบโตขององค์กรอาชญากรรมยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ปัจจุบันมีการนำมาตรการริบทรัพย์สิน มาใช้แก้ไขปัญหายาเสพติดในด้านการปราบปราม ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ดังนั้นจะทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการติดตามริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยศึกษาเฉพาะกรณี มาตรการบังคับใช้ต่อธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการติดตามริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. เพื่อให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่สมควรนำมาใช้ในการติดตามริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

3. เพื่อแสวงหารูปแบบที่ดีในการกำหนดขอบเขตความร่วมมือของธนาคารหรือสถาบันการเงินเพื่อสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด

4. เพื่อกำหนดมาตรฐานและข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด โดยใช้มาตรการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ไม่เอื้ออำนวยต่อการติดตามการโยกย้ายเงินผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงิน

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายในการติดตามริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะการติดตามการโยกย้ายเงินผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎกระทรวงและระเบียบต่าง ๆ จากหนังสือ บทความ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและมาตรการทางกฎหมาย เพื่อติดตามบริบททรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเพื่อติดตามบริบททรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของต่างประเทศ
3. เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
5. เป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป